

Nro. 3.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBÖL.

*rott Betsben Januariusnak 8-ik napján 1799-ik
esztendőben.*

Bét s.

Felséges Urunk és Ászszonyunk, valamint az egész Felséges Fő-Hertzegi Ház, e' bé-állott ujj eszten-dei napokat, az ő Felsége' kedves Hugának el-ha-lálozása miatt, igen keserves gyászban ugyan, hanem egészségekre nézve friss állapotban érték-el, és töltik itt Betsben. — *Brünben* való lételekről ő Felsegeknek még ezeket jegyezhetjük-meg az on-nét jött levelekből: — „

„Az egész *Orosz* sereg ő Felségek előtt defilé-rozott-el Déc. 28-dikánn és 29-dikénn, kik is ezen alkalmatósággal a' Vám-ház előtt egy ahoz készült helyenn vóltanak. Mind két naponn, mint-hogy min-

den ágyuit, munitziós szekereit és egyéb hadi készületeit magával vitte a' fegyveres nép, több orákig tartott a' Fels. Nézők előtt való el-máscherozás. Elöll a' Vadászok, az után a' Kozákok, ezek után a' Gránátórosok, és végezetre ismét Vadászok mentek. Az ágyuk és munitziós szekerek, minden Regimenttel magával mentenek. Déc. 29-dikénn, minekutánna ezen egész Segítő-sereg az ugy nevezett *Königsfeldi* térsegre ki-rukkólt volna, ide ő Felségek is ki-menni, és a' sereg' manövrérozását meg-nézni méltoztattak. — 30-dikbann, minekutánna fölöstökömöztek volna, a' Palatinussal *Josef Fő Hertzéggel* és *Albert Sachseni Téttschen Hertzéggel* egy-jütt, *Brünn* várossát, a' lakosoknak sok áldásai között oda hagyták, és más nap, *Bétsbe* Szerentsés úttal visszjá érkeztek. — Az *Amália* fő Hertzeg Afzszony' szomoru halála által, mind a' *Morvai* Rendek meg-fosztattak azon Szerentséjektől, hogy az ez alkalmatofságra el szánt örvendetes napokat, azokhoz készített örvendetes ceremoniákkal meg-ülhették volna, mind pedig közönségesen a' lakosok azon örömöktől, hogy ő Felségek magokat ő közöttök közönséges helyekenn meg mutatták volna.

Minthogy minden felöllről, mind a' két Magyar Haza béli magános, mind pedig a' külső országoki közönséges levelekben, a' Kárátsony tájji rend kívül való nagy hidekeket olvasuk: erre való nézt ide irjuk, mértéknek okáért; az ugyan akkor *Bétsben* is uralkodott nagy hidegnek az itt lévő Csillag visgáló torony béli szoross observátziók szerént már az Udvari Ujjságban is közönségesététett néhány napi grádusait: —

A' mi leg nagyobb hidegünk t. i. itt *Bétsben* az 1798-dik esztendőben a' múlt Décembernek 26-dikánn reggeli 8 orakor yólt, a' midönn a' *Reaumur*' Thermometruma, a' mely egy órával az előtt

a' nulla (v. a' jeg' pontia) alatt lévő 17-dik gráduson állott, a' 18-dikra szállott-le; már pedig erre a' rendkívül való nagy hidekségre, u. m. a' 17-dik grádusra is, felettébb való sebességgel, tsak éppen két napok alatt ment vólt. Déc. 20-dikánn a' jeg' pontján még feljül állott, 22-dikben már $6 \frac{1}{2}$ grádussal volt azon pont alatt; más nap' is így mutatta tsak néhány grádusnyi változással magát; ezen napok alatt sok hó hullván, és az Északi-szél szünetlen tartván, ez-által a' levegő tisztává tétetett, és Déc. 26-dikánn reggeli 8 órára, a' feljebb említett 18 grádusnyi nagy hideg okoztatott, vagy pedig (más ki-fejezésekkel akarván élni) a' *Thermometrum* a' jeg' pontja alatt, a' 18 gráduft mutatta. — Az ólta a' szél Délre és Déli Enyészetre változván, a' nagy hideg is tsendesedett valamit: hanem tsak ugyan mindég a' jeg' pontja alatt maradott a' *Thermometrum*; Déc. 29-dikénn a' 3-dik, Jan. 1-ső napján pedig a' 11-dik gráduft mutatta ugyan azon jeg' pont alatt.

Enyiben hagyván azonban ezen tudós ki-fejezéseket, tsak azt mondjuk még ezen rend kívül való téli napról, hogy a' miolta a' Bétsi ég-visgáló toronyban az e-féle természet béli történetek fel-jegyeztetni kezdettenek, még egy nap sem szemléltetik ezen laistromokban, olyan, a' melyenn a' hideg arra a' grádusra lépett vólna, a' melyre a' múlt Déc. 26-dikánn reggeli 8 órakor lépett vólt. — Tsak az 1788-dik és 1776-dik esztendő köztelenek ezen tekintetben a' le-folyt 1798-dik esztendőhöz; a' melyekben t. i. az elsőnek 18-dik és 19-dik Decemberénn, a' jeg' pont alatt 17, a' másodiknak 29-dik Januariussánn pedig $17 \frac{1}{2}$ gráduft mutatott a' *Thermometrum*. — Ha tehát eddig-élé igaznak tartathatott az a' meg-jegyzés, hogy a' feljebb való esztendők között az 1776-dik esztendőben lett vólna a' leg nagyobb hideg: már ennek utánna az 1798-dik esztendőről leszen igaz ugyan

az a' meg-jegyzés, hogy ennek 26-dik Decemberénn lett volna itt a' leg nagyobb hideg. —

Itt Bétsben a' le-folyt 1798-dik esztendőben 13,370 emberek multanak-ki a' világból — 11,595-re ment a' születettek száma — az özfze-házassultak párja 2765 vólt. — A' hóltak között 3102 férjfi, 2408 afzfzony személyek, 4036 fiu, és 3764 leány gyermekek vóltak.

Tüdő-gyuladásban 1309, Szároz-betegségben 647, Himlöben 612, Gutta-ütésben 472-tenn hóltak-meg, &c. — A' 90 esztendőt 29-tzen érték-el, a' 100-ra pedig tsak egy ljutott-el a' meg-hóltak közzül. — Ebből ki lehet hozni, hogy mekkora lehelsen ezen nagy városban a' 100, vagy tsak a' 90 esztendőnyi élhetés iránt való probabilitás is. —

Halva, 451 lelkek születettek. — Ez a' le-folyt 1798-dik esztendő az 1797-tel özfze-haionlottatván, ki jön, hogy 2543-mal hóltanak kevesebben-meg, 352-tövel születettek többen, és 595-tel estek több pár házasságok. az 1798-dik, mint az 1797-dik esztendőben.

Olosz Ország.

Az Olosz országban folyó dólgookról ezeket a' tudósításokat olvassuk a' Bétsi Udvari Ujjságban : —

„Azokat a' 800 ezer Livrákat, a' melyeket az Olosz tábor' számára kivánt a' Frantzia Országglószék a' *Liguriai* Republikától, a' *Génuai* gazdagabb házak már meg fizettek.

A' *Liguriai* Directoriumnál lévő Frantzia Ágens *Belleville*, egy igen heves irás által tudositotta ezen Directoriumot, *Piemont*nak a' Frantzia seregek által

lett el-foglaltatásáról. — A' *Piemonti* és *Génuai* tartományoknak elietől fogva való egyenetlenségeik vóltanak egymással az ő határjaik felett: most azonban még is ugy látszik, mint ha a' *Piemonti* történetek nem erőssen nagy örvendezésekkel töltötték vólna el a' *Liguriai* vidékeknek lakosait. Még Dec. 8-dikann is, ilyen tudósítások olvastatták a' *Génuai* levelekben: — „Itt erőssen tartanak a' közönséges támadásoktól. A' köz nép erőssen meg-keseredett, és így kiáltoz ejjelenként az utzákon: „*Éljen a' szent Mária!*“ — Nem keveset teszen a' népnek ezen nyughatatatlanságára, az is, hogy az *Anglusok* a' maga partjai mellett érezni lenni, és a' *Egyenlőségnek* bé-állításától fogva, sok inségek' örvényeibe merült belé, &c.

„Az után, hogy Nov. 20-dikénn 9000 *Frantziák*, az *Ankonai* kikötő-helyből hajókonn nem tudni hová, el-eveztenek vólt, tsak hamar ugyan onét a' szározonn is el-útaztak 3000 emberek, ugy hogy, a' kikötő-helybenn tsak egy kised hadi hajótska, és a' városban tsak 500 emberekből álló örző-sereg maradott. Ezen utólsó 3000 emberek, a' *Gen. Monnier*' vezérlése alatt, az *Ankona* felé menő útakat fedező *Frantzia* tábornak segítésére, mentenek-el.

„A' *Frantzia* *Generálisok* még folytatják a' *Romai Státus* vidékeiről a' győzedelmi tudósításokat széljel terjeszteni, hanem azok mellett, a' postáknak és leveleknek szabados folyamátját is gátolni meg nem szünnek, a' melyekből a' történeteknek és dolgoknak valóságos állapotjokat ki lehetne tanulni.

„Az *Egyiptomi* *Frantzia* tábornak *Fő-Biztosa* *Hazafi Sucy*, a' ki ott egy tsatában kemény sebet kapott a' karjánn, 's-már most annak tökéletes meg-gyogyittatását *Europában* akarja próbálni,

Décember' 1-ső napján *Alexandriából* az *Anconai* kikötő-helybe vizsza érkezett.

Frantzia Ország.

Ezen Artikulus alatt a' következő dolgok olvastatnak *Olosz* országból, ugyan tsak a' feljebb említett *Udvari Újjságban*: —

„Generális Hirdetés. A' Fő hadi-szállásról *Turinból*, Déc. 10-dikénn: — „

„A' Fő-vezér Déc. 5-dikénn olyan rendelést adott ki, hogy az *Olosz* országi tábornak egy része, *Turin* felé vegye útját. A' *Modénai* vidékekről a' Gen. *Victor*' vezérlése alatt, és *Meylandból* a' Gen. *Dessolle*' vezérlése alatt, már még azonn naponn (5-dikben) együve érkezetek, *Páviánál*, *Abbietegrassinál*, és *Buffaloránál*, a' *Ticino* mellett, a' *Frantzia* fegyveres tsopórtok. Ezek innét 6-dikban *Novara* felé tovább indúltanak, még az alatt Gen. *Adjutáns Louis*, *Susa* vároisát, *Casabianca Coni* városát, és Gen. *Montrichard* *Aleksandriát*, egyszer-smindel-foglalták, és ezeknek Komendánsaikat kezeikre kerítették. Gen. *Adjutáns Müsnier*, *Novara* várát meg-lepven, abból a' *Piemonti* és *Helvétus* fegyveres örző-sereget, haladék nélkül *Meyland* felé útnak indította. Hasonló módra bánt *Montrichard* is *Aleksandriában*. Azonközben, a' *Turini* várból 300 *Frantziák* a' szomszédba *Chiassóba* kimenven, az ott talált *Piemonti* örző-sereget fogságra vitték. A' Király' *Ministerei* azonban mind ezekről tudosittatván, közönséges oltalmazásra való készületekhez akartak nyúlni: hanem tsak hamar eszekbe vették, hogy nem egy-egy fegyveres tsoportokkal, hanem egész táborral vagyondolgok, a' melynek egyik részével Gen. *Montrichard* *Aleksandria* felől *Asti* vároisánn keresztül, Gen. *Victor* pedig *Vercellinn* keresztül a' másik részével *Tu-*

rin felé közelítették. A' Fő-vezér Generál *Joubert* már ekkor *Novarába* meg-érkezett vólt; a' hol az Ország' állapotjának el-rendelésére tsak némü-némü kezületeket tévén, azzal, a' *Lago-maggiore* nevü tó mellett lévö *Arona* kástélyának el-foglalására is, egy tsoportot küldött-el; maga pedig *Vercelli* felé folytatta útját. Mikor *Chivassó*hoz jutott vólt, hozzá érkezett az az *Acta* is, a' mely szerént a' Király az Orzáglásról le-mondott: a' honnét útját ismét tovább folytatván, Déc. 9-dikénn reggeli 2 órakor a' *Turini* fellegvárba bé-érkezett. — Ezen naponn erőssített meg a' Királynak (mingyár említett) le-mondása, az alá-írás által. Azonközben a' Gen. *Montrichard* és *Victor*' seregeik is, egyik a' város felett fekvö *Superga* nevü halomra, a' másik pedig a' város' kapui' elibe és a' fellegvárba meg-érkeztenek. Az alatt a' Király, hozzá készült a' maga el-útazásához, a' mely is 11-dikre virradó éjjel esett-meg. A' városba 10-dikben reggel szállottak-bé, és foglalták-el a' kapukat, a' Frantzia seregek. A' *Helvetus* Regementek' zászlóit el-küldötte a' Frantzia Fő-vezér *Meylandba* az ott lévö *Helvetus* Követhez, oly izenet mellett, hogy azokat küldje viszszá Helvétziába a' maga hazájafiaihoz. Ezen sebes és vakmerö próba-tétel által, a' melyet egy több mint 30 mértföldnyi sebes marsch, három napok alatt vitt véghez, birtokára jutott a' tábor egész Piemontnak, &c. —

„*Suchet* Brigadéros Generalis,
„és Gen. Stáb' feje.

A' többi *Turini* tudósítások azt a' fennebb említett Actát, melyel a' Király le-mondott az uralkodásról, és a' Provisoria Orzágló-széknek fel-állítatódását, foglalják magokba. — Déc. 12-dikénn arról tett Gen. *Joubert* tudositást, hogy a' Provisoria Orzágló-szék már bé-állittatott légyen, 's-hogy az országban mindenek tsendelségben légyenek.

Azonban azt lehet észre venni a' Párisi officiális Ujjságban, hogy ez tsak ezt a' Gen. *Joubert*' leg utóbb említett levelét hirdette légyen ki még eddig, 's-a' több előbbeniek között egyik is elő nem fordult benne: melyre nézve erősítik, hogy a' Frantzia Directorium még nem elégedne meg a' *Sárdiniai* Királlyal való Conventzióval, és nem akarná azt rátifikálni.

A' vólt-Auftriai-Belgiumi Insurrectziórol: —

Brüsselben több *Journálok*at el-töröltek közeléb-ről, azért, hogy az Insurgenseknek egy tudósítás-sokat ki-hirdették, a' melynek ez vólt a' foglalata: — „

„*Gemblouxból*, a' Keresztény számlálás' szerént Dec. 6-ikann: — A' *Catholicus* tábor naponként nevedik; már 100,000 emberből áll; ruházata jó vagyon, és jól fizettetik. A' jobb szárnyával a' *Schelde*' tórkáig és a' tenger' partjáig terjeszkedik; a' hol az Anglus hadi hajókkal közösülése lévén, ezek szolgálatják, az eleséget, munitziót és pénzt nékie. A' tábor' közép-pontja Nov. 28-dikánn *Gembloux* mellett feküdt, a' hol az nap heves tsatázása vólt a' *Löwen* és *Namur* között lévő ország-útann a' Frantziákkal. Az Insurgensek megtartották a' tsatázó mezőt, és a' Frantziák *Namurhoz* visszamentek. A' bal szárnya az Insurgenseknek, majd minden nap a' *Kempén* tartományában viaskodik a' Frantziákkal. Dec. 1-ső napján *Maseik* várafsát és a' *St. Michel* erőségét el foglalván, egész a' *Rénusig* állította-ki szélső posztjait. Dec. 2, 3, és 4-dikénn is heves viaskodások estek a' *Maas* vize mellett; a' *Catholicus* tábor meg-állott a' tsatázó mezőnn. Ezen táborban minden katonának meg kell, a' vallásnak, és az ő ösöktől örökösített rendtartásoknak, védelmezésére eskünni. „

Ez az itt le-irt Insurgens tudósítás meg-valóságosításául szolgálhat továbbá még az itt' következő elő-adásban elő forduló, és az Insurgensek' tehetségét elegendően ki-fejező környülállásoknak is — t. i: — „

„A' Maas mellől Déc. 20-dikánn; — „

„A' Belgiumi Insurrectzióinak okai sokkal több félék, az ő meg-bántattatásaik sokkal közönsége-sebbek, és érzékenyebbek, és a' kétségbe-esés minden felölről sokkal erősebben el-hatalmasodott, 's-a' boszszú-állásra való hajlandóság már erősebben él-töltötte az Insurgens légiókat; hogy-sem az ő el-nyomattathatások felöll a' Frantziáknak még valami reménségek hátra lehetne. Ennek a' népnek az a' tulajdonsága vagyon, hogy bajoson hozat-tathatik mozgásba, hanem, ha egyszer fegyvert fogott, akkor már majd lehetetlen azt ki-tekerni a' keziből. Ennek nem rettenetes a' halál, tsak tsufolódik véle, még pedig oly el-tökéllettséggel és hideg vérrel, a' mely a' leg vakmerőbb ellenfégbé is betsületet parantsolhatna iránta. A' Respubli-kánusokkal való tsatázásokban, itt-ott érzékeny módra meg-verettetett: hanem az ő hazafi tár-sainak ki-omlott vére tsak arra szolgált, hogy az ő fel-mérgesülése még annál nagyobb lángal égjen. Tsudalkozni lehet, hogy a' valláshoz és ös rendtartasaihoz ragaszkodván ezekhez való hivségében annyi sok vigyázók mellett is, eszközöket és módokat találhatott arra, hogy az özfze-es-küvésre így egyesülhetett, 's-igy fegyverbe öltöz-ködhetett. Mert ugy kell gondolkodni, hogy az Insur-gensek készületjeik: ezen belső hadakozásra, sokkal bajosabbak voltak, mint már most ennek folyta-tása. Erre tsak batorság és fegyver kívántatik. Bá-torságok vagyon nékiek magoknak; fegyvert pe-dig, az után hogy egyszer az első lépést meg-tehet-ték, szolgáltattak nékiek mindenünnét. Hanem, az, a' mi mind ezeket meg-előzte, t. i. az a' nagy

személyiség, a' melyel magokat azon Országgló-szék' figyelmetelisége előtt el tudták takarni, a' mely az inquisitzió-béli keménység által minden más Státusokat feljül halad, ez vólt a' remek-munkája ezen Insurrectzió-nak. Most már fel-fegyverkezve, és minden hadi készületeknek bővségében, vagynak az Insurgens Belgák. Száj = lovas = és ágyuzo = készületeik, jó lovafsaik és lovaik, jó fegyveres gyalogjaik, körül-sántzólt táboraik, kereszt-töltéseik, sántzokkal meg-erősített erdeik, mocsárjaik, és folyóvizeik vagynak nékiek; a' manövrerozáshoz, evolúziókhoz, vakmerő meg-támadásokhoz, *böltis* hátrálásokhoz, positziókhoz, oltalmazó állásokhoz, &c. hozzá készültek. A' Respublikánusoktól való minden meg-támogatások, minden véres ütközetek mellett is, birtokában vagynak az Insurgensek a' *Kempen* tartományának, a' *Maas* és *Schelde* között. — Már most tudhatni, hogy mi okra nézve igyekeztek ezen emberek oly drágán is magokat ezen tartományban meg erősíteni. Azért tselekedtek t. i. ők azt, hogy az Anglusokkal és Hollándusokkal való közösülést fenn-tarthassák, a' kiktől a' fegyvert 's-munitziót kapják, és hogy az Anglusokkal, a' kik nékiek az ide való ki-szállást megígérték, kezet foghassanak. Már Déc. 15-dikénn valósággal tökéleteliségre is ment az Anglusoknak ki-szállása, és ez az oka, mint mondják, hogy G. *Beguino*t, oly hirtelenséggel és sietséggel Párisba vette egy Directoriális Biztossal együtt az útját, hogy t. i. a' Directoriumtól az ujj környülállásokhoz képpelt ujj rendelkezéseket kérjen. Azonban, erősítik azt is, hogy már meg-érkeztek volna az ujj rendelkezések, az irant, hogy ez a' háboru ujjanton a' leg nagyobb hathatósággal kezdődjön-el folytatni, 's-hogy a' Rénusi tábortól is 30 ezer emberek induljanak *Belgium* felé; kiknek meg-érkezésekkel a' Respublikánusok' tábora ugyan 50 ezer emberekre fog telni: hanem az Insurgensek már is két ennyinn vagynak; pedig, a' már ki-szállott An-

glus sereg, tsak Avangárdája még eddig az ez után ki-szállandó Anglus tábornak, &c. „ — (Az ezen tudósításban elő-forduló környülállások az által is erőssen hitelesítettneknek, hogy a' Bétsi Német ujjságban is így olvaftatnak.)

Helvétziai Respublika.

Nem régen irattatott vólt, hogy a' Helvétziai Directoriumhoz küldettett rend-kivül való Frantzia Követ *Perrochel*, oly egyezést tett légyen ezen Directoriummal, hogy 18 ezer Helvétusok, 2 vagy 4 ezrtendőkre lépjenek a' Frantzia Respublika' szolgálatjába. Ezt az egyezést tsak oly fel-tétel alatt akarja a' Frantzia Directorium ratifikálni, ha némely Artikulusokban változás fog tétettetni. Ilyenek p. o; hogy ezen seregeknek, ne a' Frantzia, hanem a' Helvétziai Respublika tartozzon fegyvert adni; 's-hogy a' Frantzia országtól ezen seregeknek számokra rendeltetendő magazinumoknak, ne Helvétziai, hanem Frantzia Sáfárjaik és Biztos-saik légyenek, &c.

A' Frantzia Directorium mind azoknak a' Frantziáknak laistromát bé-kivánta, a' kik Helvétziában *indigenákká* lettenek.

Elegyes Levelek.

A' *Betsi* Udvari Ujjság emliti, hogy a' *Cairó*-ban ki-jövö *Courier de l'Egyipte* nevü Frantzia Ujjságnak, a' Párisi *Redacteurben* is ki-hirdetett darabjai még eddig tsak Déc. 19-dikéig terjednek, következés-képpen előbb költék mint a' Generál *Berthier*' el-esése, és a' Gen. *Bonaparte*' táborának más utóbbi szerentsétlenségei. — Ugyan ott *Cairo* várossában, *Tallien* is ír és ad-ki egy Ujjságot, a' melynek Egyiptomi *Decas* a' neve. — Gen. *Bernadotte*, minekutánna *Gissa* várossát, a' hol az

ő fő hadi szállása vólt oda hagyta volna, el-but-
zásakor két nevezetes könyvekkel ajándékozta-meg
az Univerzitást, melyeknek ezek a' neveik: *Voyage
de la Peyrouse autour de mond — és Recherches sur
les origines Celtiques par P. J. Bacon-Tacon, &c.*
Melyekert, és a' Generalisnak a' tudományokban
való jártaságához viseltető tiszteletének meg-bizonyi-
tásául, az Univerzitas is egy *Doktori Diplomát*
ajándékozott a' Generalisnak, ki is azt köszönettel
el-fogadta.

Magyar Ország.

Máramarosból Decembernek 22-kén.

Ezen védekeken egy helységekben ilyen tör-
ténét esett. Egy Aszszony el vízen egy bé-petsé-
telt Kuffert a' Plébánus Úrhoz azt jelentvén, hogy
abban néki fok kintse vólna, 's hogy tartaná de-
positumban, fel is vett rea 20. Rftokat a' Pleba-
nus Urtól : de még e' felett ki menvén a' hire,
hogy néki fok kintse van le-téve ; az Örmények-is
örömeft Contóra adtak néki portékát, 's fel vásár-
lott valami 500 ftkig : de mi lesz belőle? A' Plé-
banus Ur valami okból gyanakodván, fel nyitítja
eskütt emberek előtt a' ládát 's hát málé van ben-
ne, 's még valami tserepek., — Nem kell az em-
bernek könnyen hinnii. —

* * *

A' Szerentséssen elő kelendő 1795-dik Eszten-
döbéli Ujságok' leg első zsengejének Homlokára il-
jetén Kronikai verset szánt es ajánlott |a' M. Ku-
rir' érd. Olvasóinak, az Alá-irt:

PontVs LVCtatVr tVrbIs , neV ConCILLiatVr :
FaC paCeM popVLo sanCte IeHoVa tVo!

az az :

Küszködik a' Tenger, 's zavaros tsata rajta kereng,
 reng.

Szent UR edgyeztesd, 's Béke pohárra vezesd!

* * *

Post Nubila Phoebus, az az: Eggy komor napnak
 Felderülése. 1798.

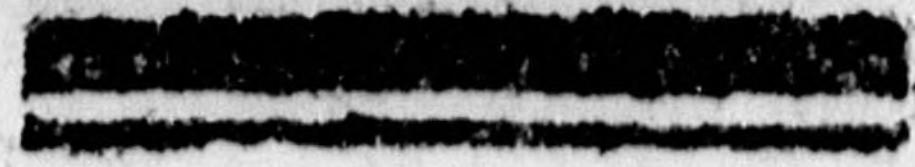
* * *

A' jó Sziv, mikor érez,
 Nemes, nem paraszt, vér ez.

Gyöngyösi.

* * *

Midön a' semmiből ez a' nagy Természet
 Elő-jött, hogy tégyen egy roppant egészet,
 'S midön ez egésznek része a' föld készült,
 És minden állatot ez mintegy elé-szült;
 Akkor a' Teremtő e' kész Pálotába
 Helyhe'tte az Embért mint önn' bírtokába,
 Mindenenn Ezt magát úgy fel-magasztalá,
 Hogy az egész földet veté lába alá.
 Nem azért, hogy itten, mint kaján Despota,
 Mindent meg gyötörjön, a' mit ő alkota;
 Nem azért, hogy magát nézvén igen nagynak
 Meg-vefse azokat, kik körül'te vagynak;
 Nem azért, hogy e' szép Alkotmányt tsak nézze,
 'S üres bámulással mintegy meg-igézze;
 Hanem — hogy ama' sok ezernyi ezerek
 Felett tündököljenek tsupán az emberek,
 Hogy az ember légyen a' földnek Királyja,
 'S dífze, nem pediglen vérfzopó nadályja,
 Hogy légyen látható képe az Istennek,
 Pártfogó védelme e' földönn mindennek,
 Az elnyomót, a' mint ki-telik, el nyomja,
 Hogy a' gyengét annak ne fogyasztsza szomja,

Az erőtlent pedig 's a' jót védelmezze,
 'S az elhagyatottnak nyögésit érezze,
 Mellyért is ő néki az egész természet,
 Valamivel Elszak, Dél, Kelet 's Enyészet
 Bír, bővséges adót adjon kintstárából,
 Minden Növötények' 's Allatok' javából. —

Igaz, hogy e' Dézmát örömeft bé-szedi
 Az ember 's e' jussát másnak nem engedi,
 A' Természet' három Országit bėjárja,
 'S mindenikből szoros adóját meg várja,
 Hogy abból pótolja testi szüklségeit,
 'S hizlalja mind az öt érzékenylégeit! —

De az ember bezzeg igen feledékeny
 Mind ezekhez szíve éppen nem érzékeny,
 Nem jut az eszébe, hogy ő Isten' képe,
 'S ő e' földönn minden teremtések' szépe;
 Hanem le-alázza magát tetteivel,
 Tsak ő jól élhelsen, nem gondól semmivel,
 A' szegény baromnak nem tsak nem Istene,
 Hanem ő leg mérges'bb tirannus ellene!

Jéh! hová ragadal, virgontz phantásia!
 Hiszem sok nem embert a' dühös furia
 Annyira megszállott, hogy a' maga nemét
 Kedve szerént gyötri, és, mint héjja, szemét
 Vájja-ki egyik a' másiknak, 's a' kaján
 Indulat áll kemény örrt szive' ajtajánn
 Ne hogy a' szenvedő, jajja abba hason,
 'S értz-keményfégeből fel ne lágyulhason.
 Söt — oh emberiség, borzadozz e' szóra!
 Nézz amaz emberi Vér' szomjúhozóra,
 Ki a' jámbor útalt éltétől meg fosztja,
 'S nehéz keresményjét el falja 's fel osztja,
 Vagy pedig a' Polgár' Házára dühös eb'
 Módjára rohan — vagy annál is dühösebb;
 Mert a' dühös ebet vagy bottal el-verem,
 Vagy ajtóm' bé-zárom 's védelmemet nyerem,
 De a' dühös ember, bár fal közzé zárjad
 Magad', bár vitézi készülettel várjad,
 Mind ezzel nem gondol, házadat bé-rontja,

'S gyilkos kezeivel véredet ki-ontja!
Tigrissel jobb volna tán egy jukban ülni,
Mint ily fenevadnak körmére kerülni!

Ekként képzelődvén én egy komor naponn,
A' mint le-rajzolám summásan e' laponn,
Egy váratlan eset hozzám bé-köszönte,
'S komor képzésimbe még méjjebre dönté.
Ugyan is ezt hozák hirül virradtára,
Hogy egy Tehenemből már ki ment a' pára!

Ez nékem, tudhatni — melly nehezen esett,
Mert e' vas időben nehéz a' kereset,
Ha szinte az ember fáradtig fut, szalad,
Apró lépésekkel még se mezsze halad;
Hát ha még tzeljától vissza tántorodik,
Fáradfága úgy még többre szaporodik!
Nehezemre esett tehát e' *kárvallás*,

Mert a' Magyarok közt e' leg roszszabb vallás!
De a' mennyire a' kárt magát fájlalám,
E' gondolat szint' olly keferű volt talám,
Hogy az irigy lelkek — esmérem ezeket —
Majd az én káromonn mondnak vig éneket!

Azonban hibáztam — meg vallom pirulva —
Mert némelly Barátim három napok mulva,
A' kiknek neveik szivembe metszettek,
Bal sorsomban együtt annyira részt vettek,
Hogy hallván távolyról e'-béli káromat,
Siettek előzni mintegy panaszomat,

'S ürültt Itálómába más Tehenet vönek,
'S könyjét így törölték-le a' kefergőnek! —

Vagynak hát tsak ugyan még nemes szivek is
E' romlott időkben, ilyenek ezek is.

A' poshadtt tésztának van még egy kis java,
Leg alább nem veszett még meg annak lava!
A' sok mázsa roszsz közt van jó még néhány lót,
Hiszem zlodomában is volt egy kegyes Lóth.
A' Vallás tsak ugyan nem bujdosott még el,
Mely öszve lántzolja földünket az éggel!

Ez ám a' jó Vallás erről prédikállott
A' Jézus 's e' földre épen azért szállott,

Hogy az embereket erre meg tanítsa,
 Hogy az a' kőszivet virtusra lágyítsa.
 'S ha ez a' jó Vallás közönséges lenne,
 Igazán boldoggá ez egy kit-kit tenne,
 Igy a' kárvallothoz a' fok gazdag futna,
 'S a' vólna jobb, a' ki elébb hozzá jutna,
 Tehetsége szerént kárát igyekezné
 Hárítani a' nélkül, hogy azt meg-érezné,
 Akkor ez a' Világ fél meny-ország lenne,
 Mert a' fok jaj 's zokszó nem hallatnék benne!

No ti, Jó Barátim! kik a' szenvedőnek
 Sorját, e' hanyatló 's futó esztendőnek
 Végénn könnyíteni együtt siettetek,
 Hogy az Uj-esztendőnn örüljön veletek,
 Adjon a' Jó Isten Néktek is jövendőt,
 Sok örömmel telyes áldott új esztendőt
 Láthassátok annak minden tzikkelyében
 Az Égnek áldását telyes mértékében! —
 Ha pedig el folynak végre az esztendők,
 'S amaz örök' újjra lesztekt ált'imenendők,
 Mikor végső estvét ez életben értek,
 'S ama' hosszú álom' ágyába bétértek,
 Mikor t'án küszködne a' lélekkel a' test,
 'S a' Halál t'ínéktek borzasztó képet fest, —
 Akkor ez, kívánom, jusson eszetekbe,
 Hogy ily' jót tettetek velem éltetekbe,
 Mert ha szivetekre hat ez emlékezet,
 Bátrabban fogtok a' halállal is kezet! — —